

Аналіз схожості літературних текстів у справах про плагіат: досвід судової експертизи в США та можливості його використання в Україні

Катерина Рубець

судова експертка, Львівський НДІСЕ Мін'юсту України, м. Львів, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3587-0522>, e-mail: katirubets@ukr.net

Іван Струк

старший судовий експерт, Львівський НДІСЕ Мін'юсту України, м. Львів, Україна,
e-mail: park.i@ukr.net

Михайло Калініченко

доцент кафедри романо-германської філології, Рівненський державний
гуманітарний університет, м. Рівне, Україна, e-mail: kalina.ua1980@gmail.com

Розглянуто процес експертного оцінювання текстових схожостей у контексті порушення авторського права. Описано основні підходи, які використовують у США для визначення плагіату, включно з принципами істотної схожості та дихотомії ідеї та вираження. Проаналізовано методики, що застосовують експерти, і роль, яку вони відіграють у винесенні судових рішень. Особливу увагу приділено значенню експертного аналізу та його впливу на результат справ про плагіат у літературних творах.

Ключові слова: плагіат; судова експертиза; літературні твори; авторське право; істотна схожість.

Analyzing the Similarity of Literary Texts in Plagiarism Cases: Forensic Examination Experience in the United States and Possibilities of Its Use in Ukraine

Kateryna Rubets, Ivan Struk, Mykhailo Kalinichenko

The paper delves into the process of expert evaluation of textual similarities in the context of copyright infringement. The authors outline the main approaches used in the USA to detect plagiarism, including the principles of substantial similarity and the dichotomy of idea and expression. The paper analyzes the methodologies utilized by forensic experts and the role they play in drawing court decisions. The importance of expert analysis and its impact on the outcome of literary plagiarism cases are highlighted.

Keywords: plagiarism; forensic analysis; literary works; copyright; substantial similarity.

Проблема плагіату в літературних творах є однією з найбільш поширених та суперечливих у сфері авторського права. Незаконне копіювання чужих ідей, сюжетів або текстів порушує права оригінальних авторів і підриває довіру до творчого процесу. Одночасно визначення плагіату може бути складним завданням, оскільки іноді межа між допустимим запозиченням і незаконним копіюванням нечітка.

У США суди часто звертаються до експертів для оцінювання схожості текстів і визначення, чи має місце порушення авторського права. Експертні висновки відіграють ключову роль у прийнятті рішень, оскільки допомагають установити, чи є елементи твору оригінальними, чи вони були запозичені без дозволу. Це робить аналізування схожостей критично важливим аспектом у судових процесах, пов'язаних із літературними творами.

Експертний аналіз текстових схожостей є центральним елементом у справах про порушення авторського права на літературні твори в США. Коли виникає суперечка щодо плагіату, суди часто покладаються на думку експертів, які проводять детальний порівняльний аналіз оригінального твору та його ймовірної копії. Завдання експерта полягає в тому, щоб визначити, чи є схожість між творами настільки значною, що вона може бути розцінена як незаконне використання захищеного авторським правом матеріалу.

В американській судовій практиці вирішення питання про плагіат вимагає не тільки оцінювання зовнішньої схожості текстів, але й глибокого аналізу таких аспектів, як структура, стилістичні особливості, вибір слів, послідовність сюжетних елементів, а також загальна концепція твору. Експертам доводиться враховувати багато чинників, щоб забезпечити об'єктивний та науково обґрунтований висновок.

Роль експертів особливо важлива у складних справах, де плагіат може бути замаскований змінами в тексті, перефразуваннями або використанням тих самих ідей в іншій формі. Завдяки аналізуванню суд може визначити, чи був запозичений ключовий елемент твору, що порушує авторські права, навіть якщо він виглядає зміненим. Тому експертний аналіз текстових схожостей є одним із найважливіших інструментів для забезпечення справедливості у справах про порушення авторського права в США.

У США судова експертиза у справах про порушення авторського права є складним процесом, який поєднує правові аспекти з глибоким технічним аналізом. Мета експертизи — надання суду об'єктивної інформації для прийняття рішення щодо того, чи було порушене авторське право на твір. Основними елементами цього процесу є встановлення факту схожості між оригінальним та спірним твором, а також визначення, чи ця схожість є достатньою для визнання порушення.

Американська система авторського права ґрунтується на законі про авторське пра-

во (Copyright Act), який регулює права авторів і визначає, що охороняється авторським правом. У справах про плагіат експерти допомагають суду оцінити, чи було використано охоронюваний законом матеріал без дозволу власника авторського права. Важливо зазначити, що в США авторське право захищає не лише точний текст або форму, але й оригінальність ідей, структуру та інші аспекти.

Основою для проведення експертизи є кілька ключових принципів, які використовують суди та експерти:

- *істотна схожість (Substantial Similarity)*. Це один з основних критеріїв, який застосовують суди для визначення порушення авторського права. Експерти оцінюють, чи є схожість між двома творами такою, що пересічний спостерігач вважатиме один твір копією іншого. Це містить не лише текстові збіги, але й загальне враження від твору [1, с. 24];
- *загальна концепція й відчуття знайомства із твором (Total Concept and Feel)*. Тест оцінюють на схожість на більш загальному рівні. Суд і експерти порівнюють твори за концепцією, сюжетом, стилем та настроєм, щоб визначити, чи є вони схожими з позиції сприйняття аудиторією [2, с. 98];
- *вільне використання (Fair Use)*. У деяких випадках твір може бути використаний без порушення авторського права, якщо це підпадає під категорію «вільного використання» [3, с. 118]. Експерти можуть оцінювати, чи є використання тексту правомірним відповідно до критеріїв вільного використання: критика, коментарі, новинні репортажі або освітні цілі;
- *дихотомія ідей та вираження (Idea-Expression Dichotomy)*. Важливою частиною експертизи є розмежування ідей та їхнього вираження. Авторське право не захищає ідей, але охороняє конкретний спосіб вираження їх. Експерти допомагають визначити,

чи було порушене саме вираження ідеї, а не сама ідея [4, с. 72].

Процедура експертизи може варіюватися залежно від конкретної справи, але зазвичай містить такі етапи:

- *аналізування об'єктів спору*. Експерти досліджують оригінальний твір та твір, що підозрюють у плагіаті, для визначення рівня їхньої схожості;
- *текстуальний аналіз*. Проводять детальний порівняльний аналіз тексту для виявлення збігів на рівні слів, фраз, стилістики та структури.
- *контекстуальний аналіз*. Окрім текстуального аналізу, експерти розглядають контекст створення обох творів, їх культурний та історичний фон, а також потенційний вплив запозичень [5];
- *підготовка висновків*. За результатами аналізування експерти готують звіт, який містить їхні висновки щодо того, чи мало місце порушення авторського права.

Отже, судова експертиза в США у справах про авторське право є комплексним

і багатогранним процесом, що вимагає від експертів високого рівня компетентності та об'єктивності. Результати такої експертизи часто стають ключовим доказом у судових рішеннях. Так само важливо використовувати досвід США у розв'язанні експертом завдань, пов'язаних із плагіатом, в Україні.

Перелік джерел посилання

1. Gordon A. Plagiarism and the Courts: A Comprehensive Guide. Oxford University Press, 2021.
2. Kaufman D. M., Cormack G. V. The Analysis of Text Similarity in Intellectual Property Disputes. *Journal of Intellectual Property Law*. 2019. Vol. 26. № 3. Pp. 345—367.
3. Nimmer M. B. Nimmer on Copyright. Vol. 1. Matthew Bender & Company, 2020.
4. Salinger G. Copyright and Literary Works : The Role of Expert Testimony. *Harvard Law Review*. 2018. Vol. 131. № 5. Pp. 1452—1478.
5. United States Copyright Office. Copyright Registration for Literary Works. 2022. URL: <https://www.copyright.gov> (дата звернення: 10.09.2024).